

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/374
Toplantı Tarihi/Sayısı : 24.5.2023/31
Karar Numarası : 2023/434
Başvuran : C. P.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : İzmir 3 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın; hastane sevkinin gerçekleştirilmediği, can güvenliğinin tehlikede olduğu, yazdığı dilekçelerin çıkış yapmadığı, hakkında haksız yere soruşturma açıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle; “son bir senedir ruh sağlığının ciddi anlamda kötüleştiğini, Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevkinin gerçekleştirilmediğini, uygulanan psikolojik baskı ve kötü muamele sebebiyle can güvenliğinin tehlikede olduğunu, yazdığı dilekçelerin çıkış yapmadığını, kamu malına zarar verme iddiası ile hakkında soruşturma açıldığını ancak kendisinin öyle bir suçu işlemediğini” iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Kurumumuzca Muhatap Kurumdan cevap alınamadığından cevabın gönderilmesine ilişkin tekit yazısı yazılmıştır. Bunun üzerine Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Kurumda bulunduğu süre içerisinde kendisine ve diğer hükümlü ve tutuklulara zarar vermesi nedeniyle hakkında birçok defa disiplin soruşturması yürütüldüğü, eylemine uyan disiplin cezaları verildiği, söz konusu disiplin kurulu kararların birer örneğinin ekte gönderildiği,

b. 26/1/2022 tarihinde İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevk edildiği, yapılan muayenesinde; “Hastanın ön planda çoklu madde kullanım bozukluğu düşünüldü, hasta başlanacak tedaviyi istemediğini, sadece yeşil reçete yazdırmak için Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi sevk istediğini belirttiği, kişinin yatış endikasyonu düşünülmeyişi, 1 ay sonra psikiyatri kontrolü uygun görüldüğü ve bu süreçte delici ve kesici aletten uzak durması” şeklinde değerlendirme yapıldığı,

c. 21/2/2022 tarihinde Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevk edildiği, yapılan muayenesinde “Disosyal Kişilik Bozukluğu” tanısıyla medikal tedavisi önerilerek bir yıllık ilaç kullanım raporu düzenlendiği,

ç. 26/1/2022 tarihinde İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk

edildiği, burada Nöroloji Polikliniğinde yapılan muayenesi sonucunda, uyku “EEG” için gününbirlik yatış düşünüldüğü, ancak başvuranın yatış işlemini kabul etmeyerek, psikiyatri muayenesi talep ettiği, bunun üzerine Psikiyatri Polikliniğinde muayenesinin yaptırıldığı, yapılan muayene sonucunda “Hastanın yoğun bir ‘L...’ ve yatış isteği mevcut ve Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi sevki isteği var tekrar. Hasta Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesinde ilacı yazıldığı için orada yatarak tedavi görmek istediğini buradan başlanan tedavisini kabul etmediğini belirtiyor. Hastada ön planda çoklu madde kullanım bozukluğu düşünüldü. Hasta başlanacak tedaviyi istemediğini, sadece yeşil reçete ilaç yazdırmak için Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevk istediğini belirtti. Hastada yatış endikasyonu düşünülmeydi. 1 ay sonra kontrolü uygundur. Bu süreç içinde hastanın delici kesici aletlerde uzak tutulmasının” şeklinde değerlendirme yapıldığı,

d. Israrla Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevki olduğu hâlde gidemediği yönündeki iddiasının gerçeği yansıtmadığı,

e. 5275 sayılı Kanun'un 2 ve 3'üncü maddelerinde yer alan amir hükümler uyarınca ceza infaz kurumlarında hiçbir mahpusa ayrımcılık, kötü muamele ve keyfi uygulama yapılmasının söz konusu olmadığı, görevli personel ile mahpuslar arasındaki ilişkinin Kanun ve Yönetmelik hükümleri çerçevesinde gerçekleştiği, bu hususta şikâyeti olan mahpusların şikâyetlerinin derhal ilgili mercilere iletilerek gerekli görülmesi halinde ilgili personel hakkında adli ve idarî soruşturma başlatıldığı, ceza infaz kurumlarında barındırılan mahpusların kurum uygulamalarına karşı öncelikle infaz hâkimliklerine şikâyet, infaz hâkimliği kararlarına karşı da ağır ceza mahkemelerine itiraz edebildikleri, bunun yanında Cumhuriyet başsavcılığı nezdinde şikâyet başvurusunda bulunabildikleri, kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin kararlara karşı ise, süresinde bu kararı veren Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz imkânının bulunduğu, yargı bağımsızlığına sahip hâkim kararlarına karşı idarenin hiçbir şekilde telkin veya tavsiye suretiyle müdahale imkânı bulunmadığı,

f. Mahpusların mahkemelerine, resmi kurum veya kuruluşlara ve diğer makamlara gönderdikleri dilekçelerinin aynı gün işleme alındığı, Kurum idaresine yazmış oldukları istek, talep, öneri içerikli dilekçelerine makul süre içerisinde cevap verildiği,

g. UYAP kayıtları incelendiğinde ilgili Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı süre içerisinde hakkında kamu malına zarar verme eyleminden dolayı bir disiplin soruşturması yürütülmediği belirtilmiştir.

4. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün cevabı, başvurana yazılı görüşünü sunması için iletilmiş ancak başvuran Kurumumuza görüşünü iletmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*” hükmü bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, “*inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması*” gerekmektedir.

8. Aynı Yönetmelik'in “*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*” başlıklı 67'nci maddesine göre; “Ön

inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; *"Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek"* Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yanıtı ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Başvuranın dilekçelerinin çıkış yapmadığına yönelik iddiası bulunmaktadır. Bununla beraber Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir iddianın kanıtlanması hususunda yeterli ölçüde sağlam, kesin ve aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasını aramıştır (AİHM, İrlanda-Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 20/03/2018, § 161). Söz konusu iddianın ispatına elverişli bir delil bulunmaması, başvuranın başvuru dilekçesinin Kurumumuza ulaşmış olmasının da iddianın aksi yönde bir karine teşkil etmesi sebepleriyle iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Başvuranın kamu malına zarar verme iddiası ile hakkında soruşturma açıldığı ancak kendisinin öyle bir suçu işlemediği yönünde iddiası da bulunmaktadır. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün cevabi yazısında başvuran hakkında kamu malına zarar verme eyleminden dolayı bir disiplin soruşturması yürütülmediği ifade edilmektedir. Aynı yazının eklerinde disiplin soruşturma mütalaalarının ve disiplin cezası verme kararlarının yer aldığı görülmüştür. Ancak söz konusu cezaların; mahpusun kendisine veya başka mahpuslara fiziksel zarar verme, yasaklı eşya bulundurmamak, yatma planına uymamak eylemlerinden kaynaklı olarak verildiği ve başka mahpusların söz konusu eylemlere tanık olduklarına ilişkin ifadelerin yer aldığı kayıt, rapor ve tutanakların belgeler arasında yer aldığı anlaşılmıştır. AİHM, hapisane içindeki güvenlik rejiminin düzensizliğin ve suçun önlenmesini, cezaevindeki mahpusların korunmasını ve kamu düzenini sağlamayı amaçladığını, bu nedenle cezaevi yetkililerinin güvenlik risklerini azaltmaya ya da sınırlandırmaya çalışan yolları uygulamalarının meşru bir çıkarı olduğunu, mahpus haklarıyla güvenlik rejimi arasında bir denge kurulduğu takdirde sınırlamaların gerekli ve meşru kabul edildiğini belirtmiştir (AİHM, Nazarenko/Ukrayna, B No: 39483/98, 29/07/2003, §165). Bu sebeplerle söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Başvuranın bir diğer iddiası; psikolojik baskı ve sistematik kötü muamele sebebiyle can güvenliğinin tehlikede olduğu yönündedir.

13. “[K]ötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin [...] kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emareleri ve delilleri sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir. [Bu kapsamda m]ağdur olduğunu ileri süren kişilerin olgulara dayanmayan yetersiz açıklamaları, iddialarının delillerle desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu, kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili

ifadeleri [...] gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür.” (AYM, Beyza Metin, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45, 46). Ancak başvuran başvuru dilekçesinde psikolojik baskı ve sistematik kötü muamele iddiasını bir olguya dayandırmamış; kişi, yer, zaman vb. gibi açıklamalar yapmamıştır. “Kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkin başvurularda, başvurucuların delil elde etmeleri konusundaki zorluklar dikkate alınmakta ve başvuruculardan ihlal iddialarını kanıtlamaları beklenmemektedir. Ancak başvuruculardan ihlal iddialarının araştırılmasına, dosya kapsamında sahip olunan bilgi ve belgelerle karşılaştırılarak bir değerlendirme yapılmasına elverişli somut bir olay anlatımı yapmaları beklenmektedir.” (AYM, Metin Özkara, B. No: 2015/7415, 17/7/2019, § 31). Başvuranın başvurusunda değerlendirme yapılmasına elverişli somut bir olay anlatımı yapmadığı açıktır.

14. “Bununla birlikte kişilerin iddialarını desteklemek için yetkili makamlara zamanında başvurmaları gibi bir özen yükümlülükleri de bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi, bu tür şikâyetleri esastan inceleyebilmek için bu konuda haklı bir neden ileri sürülmediğinde kişilerin iddialarını desteklemek için kendilerinden makul olarak beklenen her şeyi yerine getirdiğine kanaat getirmek durumundadır. Aksine kanaat getirildiğinde söz konusu iddialar savunabilir düzeye ulaşmadığı için kötü muamele yasağının ihlal edildiğinin incelenemesi mümkün olmamaktadır.” (AYM, Beyza Metin, § 47). Başvuran tarafından başvurusunda söz konusu iddiasına ilişkin Cumhuriyet Savcılığına ya da infaz hakimliklerine şikayette bulunduğu belirtilmemiştir. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve kabul edilemez bulunması gerektiği değerlendirilmiştir.

15. Başvuranın son iddiası da; Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevkinin gerçekleştirilmediği yönündedir.

16. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün cevabi yazısının ekinde yer alan sağlık dosyası evrakından; başvuru tarihinden önce ve birbirine yakın tarihlerde başvuranın çok sayıda doktor muayenesi olduğu, reçetelerinin düzenlendiği, hastaneye sevklerinin gerçekleştirildiği ve hastanede muayenelerinin yapıldığı, akabinde ilaç reçete ve raporlarının düzenlendiği görülmüştür. Kuruma kabul raporunda uyuşturucu madde geçmişinin bulunduğu ilişkin bilginin yer aldığı mahpusun düzenlenen ilaç reçetelerinde (22/11/2021, 26/11/2021, 06/01/2022, 07/01/2022, 25/01/2022) birden fazla ilaç ve diğer psikoaktif madde kullanımına bağlı zihin ve davranış bozuklukları teşhisi yer almaktadır.

17. Kurumumuz tarafından başvuru üzerine Ceza İnfaz Kurumundan bilgi ve belge talebinde bulunulduktan sonra ayrıca Kurumun Psiko-Sosyal Servisi ile görüşülmüş ve başvuranın Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevkinin Psikiyatri Uzmanı tarafından değerlendirilip değerlendirilmediği hakkında bilgi alınmıştır. Söz konusu görüşme akabinde Kurum Psikoloğu tarafından düzenlenen 17/01/2022 tarihli Ceza İnfaz Kurumu Psiko-Sosyal Servis Raporunda; “Kurumumuzda bulunmakta olan hükümlü ile kendisine zarar verme davranışı hakkında yapılan bireysel görüşmede öyküsü, kendine zarar verme davranışının nedenleri ve sonuçları hakkında görüşülmüştür. Hükümlünün çökkün olduğu gözlenmiştir. Vaka öyküsünde Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları hastanesinde tedavisinin olduğunu ifade etmiştir. Hükümlünün Disosyal Kişilik Bozukluğu tanısı olduğu sağlık dosyasında mevcuttur. Bunun beraberinde epilepsi rahatsızlığı olduğu ve çeşitli fizyolojik ve psikolojik şikayetlerinin olduğu gözlenmiştir. Hükümlü ile kendine zarar verme davranışı hakkında çalışmalar yapılmıştır. Psikiyatri sevki hakkında görüş bildirilmiştir. Hükümlünün en kısa sürede Psikiyatri Uzmanı tarafından değerlendirilmesi önerilmektedir.” değerlendirmesine yer verilmiştir.

18. Psiko-Sosyal Servis Raporunda yer alan görüş doğrultusunda başvuranın Psikiyatri Uzmanına muayenesi sağlanmış olup; 26/01/2022 tarihli muayenesi sonucunda Psikiyatri Ana Bilim Dalı Uzman Doktoru tarafında düzenlenen raporda başvuranın doktora “L...” isimli yeşil reçete ile verilmesi gereken ilacın yazılması

için Manisa Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi sevki istediğini ifade ettiği belirtilmiştir. “Pregabalin Etkin Maddesini İçeren İlaçlar” 01/04/2019 tarihi itibarıyla “Yeşil Reçete ile Verilmesi Gereken İlaçlar” listesine alınmış olup “Pregabalin Etkin Maddesini İçeren İlaçlar”ın İlaç Kullanım Raporu olmadan reçete edilmek istenmesi durumunda sadece Onaylı Kısa Ürün Bilgilerinde belirtilen terapötik endikasyonları dâhilindeki ilgili uzman hekimler tarafından reçete edilebilmektedir.

19. Uzman Doktor tarafından başvuranın ilaç ve hastaneye yatış isteği değerlendirilmiş; raporda çoklu madde kullanım bozukluğunun düşünüldüğü, başvurana tedavi başlanmak istediği ancak başvuranın "L..." isimli ilacının reçete edilmemesi ve hastaneye yatışının yapılmaması durumunda tedaviyi istemediği ancak yatış endikasyonunun düşünülmeyeceği belirtilmiş, 1 ay sonra kontrolü uygun görülmüştür. Bu bağlamda başvuran sağlığına ilişkin taleplerini ilgili hekimlere muayene olarak iletebilmiş, ilgili ana bilim dalı hekimlerince gerekli değerlendirmeler yapılmıştır. Kurumumuz hekimin tıbbi tespitinin esasını inceleyecek bir merci olmadığı gibi başvuranın sağlık hizmetlerine erişiminin sağlandığı anlaşılmış olup aksi yönde bir delil mevcut değildir. Bu sebeplerle söz konusu iddia bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

20. Yukarıdaki hususlar bir arada değerlendirildiğinde, incelenen başvuruda 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
- B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
- C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

24/5/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye